

Jeugdparticipatie

Het is belangrijk dat kinderen en jongeren zich betrokken voelen bij de samenleving en weten dat en hoe ze invloed kunnen uitoefenen. De Utrechtse welzijnsorganisatie Portes geeft in dat kader veel aandacht aan jeugdparticipatie.

www.portes.nl

Jeugdparticipatie

Kinderen en jongeren doen mee

De missie van Portes

Aanwezig en vertrouwd

Portes is aanwezig. Portes is present, herkenbaar, met gezichten voor bewoners, naast en dicht bij de mensen in de straten, buurten en wijken van Utrecht. Daar is Portes geworteld, midden in de samenleving. Portes kent de mensen van jong tot oud, heeft aandacht voor hen en bouwt aan relaties en vertrouwen.

We doen dit om de maatschappelijke participatie van alle wijkbewoners te bevorderen, zowel sterke als kwetsbare burgers.

Samen betrokken

Portes wil dat alle mensen deelnemen aan de maatschappij. Portes weet wat er leeft en kent het maatschappelijke probleem en de maatschappelijke kans. Beide pakt Portes creatief aan samen met bewoners in hun leefomgeving. Eigen kracht van mensen is de kern, iedereen kan zelf meedoen.

Kortom: Portes wil er gewoon zijn voor alle mensen in de buurt.

Inleiding

Jeugdparticipatie is het hart van het jeugdwelzijnswerk. Een van de kerndoelstellingen van het welzijnswerk is het bevorderen van het eigen initiatief en verantwoordelijkheidsgevoel van de burger, ook van de jonge burger.

De jeugdwerkers zijn aanwezig in de leefwereld van kinderen en jongeren. Wij onderhouden actief relaties met de jeugd op straat, op school, op sportvelden, in speeltuinen en in de buurthuizen. We kennen hen en hun ouders, weten welke wensen, kansen en problemen er leven. Dit relatienetwerk vormt de basis voor effectieve interventies die participatie van de jeugd bevorderen.

Portes wil dat iedereen, jong en oud, sterk en kwetsbaar, mee kan doen in de samenleving. Dat kan voor de jeugd op vele manieren.

- Door op straat samen met anderen positief te spelen, te sporten en te chillen.
- Door met eigen talenten actief bij te dragen aan de eigen activiteiten.
- Door talent vrijwillig in te zetten voor anderen.
- Door mee te denken over beleidsvraagstukken die de jeugd raken.
- Door een opleiding te volgen.
- Door te werken.

Om te participeren moet je een 'plek' hebben in de samenleving. Letterlijk de ruimte om te spelen, te sporten, te hangen en te flaneren. En figuurlijk de ruimte om invloed te hebben en te weten dat je ideeën en meningen ertoe doen.

Kinderen en jongeren zijn leuk! Ze zijn nieuwsgierig, willen van alles uitproberen en zichzelf en de wereld verkennen. Ze zitten vol energie. Jeugdparticipatie biedt de jeugd mogelijkheden deze energie positief in te zetten om mee te doen in de maatschappij.

De gemeente Utrecht vindt het belangrijk dat kinderen en jongeren zich betrokken voelen bij de samenleving. Daarvoor moeten ze leren dat ze invloed kunnen uitoefenen en hoe ze zelf dingen voor elkaar kunnen krijgen.

Portes geeft jeugd de ruimte door voor hen positieve plekken in de stad te creëren. Wij doen dat met tal van activiteiten, zoals het speeltuinwerk, Meedoen op Straat, de Tienerhuiskamers en met Veilige VindPlaatsen voor jongeren. De jeugdwerkers van Portes stimuleren hiermee eigen initiatieven van kinderen, jongeren en hun ouders en ondersteunen ze bij het realiseren van hun ideeën.

Wat is jeugdparticipatie?

2 Jeugdparticipatie is meedenken, meepraten, meedoen en medeverantwoordelijk zijn voor de samenleving door jeugd in de stad.

Uitgangspunten bij het stimuleren van jeugdparticipatie zijn:

- Jeugd is leuk en laat dat zelf graag zien!
- Activiteiten vóór jeugd ook altijd dóór jeugd.
- Jeugd ontdekt en gebruikt haar talenten.
- Jeugd bepaalt mee.

Om te participeren moet de jeugd zich versterken en zijn talenten ontwikkelen. Dat betekent voor jeugdwerkers dat zij de betrokkenheid van kinderen en jongeren benutten en stimuleren, ze verantwoordelijkheid geven en laten nemen en ze een stem geven, afgestemd op de individuele mogelijkheden. Dat wil zeggen dat een kind/jongere daadwerkelijk meetelt en dat er voor hen ruimte is om mee te denken, mee te beslissen, zelf activiteiten te organiseren en te oefenen in het dragen van verantwoordelijkheid. Als kinderen vroegtijdig leren participeren, ontwikkelen zij vaardigheden en wordt er een appel op ze gedaan om als actieve burger deel te nemen aan de samenleving, bijvoorbeeld door een activiteit mee te organiseren of iets voor de buurt te doen.

De doelen van jeugdparticipatie zijn:

1. Kinderen en jongeren versterken in de eigen verantwoordelijkheid voor hun gedrag in relatie tot hun leefomgeving.
2. Kinderen en jongeren ondersteunen bij het verhelderen van hun vraag en ze ondersteunen bij het realiseren van hun eigen activiteiten.
3. Kinderen en jongeren betrekken bij hun omgeving en ze stimuleren en helpen om actief in de buurt te worden.

Portes realiseert deze doelen door:

- jeugd te ondersteunen bij het ontdekken en ontwikkelen van hun eigen kracht en talenten;
- de jeugd in staat te stellen om zich op een betekenisvolle manier in te zetten voor anderen en voor de samenleving;
- te fungeren als hulpbron voor de jongeren die (nog) niet zo zelfredzaam of weerbaar zijn als de huidige samenleving van ze vraagt;
- ondersteuning te bieden bij het organiseren van activiteiten;
- deuren naar de jeugd te openen voor partners en organisaties.

De essentie van de aanpak

Het bevorderen van participatie is vanouds een van de kernopdrachten van het welzijnswerk. Als brede welzijnsorganisatie heeft Portes door de jaren heen op dit gebied een bijzondere en uitgebreide expertise ontwikkeld. Deze expertise vormt het fundament om op verder te bouwen.

Het jeugd welzijnswerk is bij uitstek in staat om de jeugd te bereiken door zijn aanwezigheid, laagdrempelige activiteiten en 'outreaching' diensten. De kern van de aanpak is dat de jeugdwerkers van Portes kinderen en jongeren verantwoordelijk maken voor het realiseren van hun eigen wensen, activiteiten en leefomgeving. Zij kunnen aangeven wat ze willen, of het nu groot of klein is, of het binnen kaders past of niet.

Dat betekent absoluut niet 'jullie vragen en wij draaien'. Het betekent wel dat kinderen en jongeren zelf aangeven wat ze willen en zelf medeverantwoordelijk zijn voor de organisatie en uitvoering. Niet alleen voor hen, maar ook door hen.

De jeugdwerker werkt niet vanuit vastomlijnde projecten en producten. Hij werkt precies vanaf de andere kant; vanuit het perspectief van de jeugd. De jeugdwerker is iemand die aanpakt en niet bang is. Hij spreekt de jeugd, maar ook ouders en partners aan op hun gedrag en verantwoordelijkheid.

Hij moet de beslissingsbevoegdheden en de verantwoordelijkheden delen om de jeugd de ruimte te geven voor eigen inbreng. Het effect is dat zij ook meer in de organisatie gaan doen. Voor de jeugdwerkers is dat wel eens wennen. Regelmatig moeten ze 'op hun handen gaan zitten' om de jongeren het op hun manier te laten doen. Er mogen fouten gemaakt worden en vervolgens moeten wij de jeugd helpen daarvan te leren.

In de dagelijkse praktijk zitten er veel nuances in het delen van 'macht en verantwoordelijkheid'. Afhankelijk van persoon, leeftijd en individuele mogelijkheden zal de verantwoordelijkheid

die aan kinderen en jongeren wordt gegeven, groter of kleiner zijn. Hetzelfde geldt voor de ondersteuning van de kinderen, jongeren en ouders.

De rol van de jeugdwerker is:

- Kinderen, jongeren en ouders kennen en actief relaties met ze onderhouden.
- De jeugd helpen bij het benoemen en formuleren van hun wensen en behoeften.
- Kinderen, jongeren en ouders ondersteunen en begeleiden: vaardigheden oefenen, persoonlijke aandacht geven en belonen.
- Capaciteiten van de kinderen, jongeren en ouders inschatten en op kwaliteiten inzetten.
- Afspraken maken met kinderen, jongeren en ouders: wie, wat, waar, waarom en wanneer.
- Zo nodig ondersteunen bij het scheppen van voorwaarden (geld, ruimte, apparatuur).
- Realistische resultaten benoemen, plannen opdelen in kleine stukken, grenzen stellen en bewaken.
- Regelmatig in teamverband de aanpak bespreken.
- Resultaten, hoe klein ook, op waarde schatten en zichtbaar maken.

De jeugdwerker heeft de expertise om verschillende belangen samen te brengen en op een respectvolle manier te sturen. Aan hem de uitdaging om én aan de vragen en behoeften van de jeugd te voldoen én aan de opdracht van de subsidiënt, die vaak ook de belangen van de stad of de samenleving als geheel vertegenwoordigt.

'Wij gaan verder', zegt Claudia van de Klomp, jeugdwerker. 'Wij vragen wat jongeren willen en we vragen ook hoe ze dat denken te realiseren. Dat is écht voor en door. Natuurlijk zijn wij er om ze daarbij te begeleiden. Want helemaal zelf alles doen is voor jongeren soms te moeilijk.'

De jeugdwerkers van Portes ervaren dat deze aanpak resultaat oplevert. Tegelijk ontdekken zij ook wat de valkuilen voor henzelf en voor opdrachtgevers zijn:

- Beloften doen die je niet kunt waarmaken.
- De lat te hoog leggen.
- Snel resultaten verwachten.
- Denken dat het dagelijks leven zich aan jouw planning houdt.
- Taken overnemen van de jeugd.

De werkomgeving van de jeugdwerker

6 De jeugdwerker werkt in de leefwereld van de jeugd. Het grootste deel van zijn werkweek is de jeugdwerker op straat, op school, op de sportveldjes, in de speeltuin en in de buurthuizen. Daar legt hij contacten, signaleert ideeën en talenten.

De jeugdwerker werkt in een brede welzijnsorganisatie voor de buurt en de bewoners. Zo'n organisatie heeft door de optelsom van al die beroepskrachten, vrijwilligers, het relatienetwerk met jonge en oude bewoners, andere instellingen en de overheid een geweldig sociaal kapitaal. Dat netwerk van mensen is voor de jeugd in de buurt van groot belang.

De jeugdwerker die met kinderen in de basisschoolleeftijd werkt, sluit aan bij de brede school in de wijk en stemt af met projecten rond democratisch burgerschap die op de basisscholen plaatsvinden. Alle initiatieven, projecten en activiteiten kunnen in principe onder de vlag van de brede school plaatsvinden.

Een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van jeugdparticipatie is dat Portes in samenwerking met de brede scholen en de gemeente Utrecht actief meewerkt aan het programma De Vreedzame Wijk, dat zal leiden tot één gezamenlijke pedagogische aanpak in de stad. De kern van het programma is een positieve benadering van jeugd, het geven van een stem aan jeugd en democratische burgerschapsvorming.

7 De jeugdwerker opereert ook binnen de veiligheidsketen. We dagen overlastgevendere jongeren op straat uit hun eigen activiteiten te organiseren en ondersteunen ze daarbij. In de veiligheidsketen wordt nauw samengewerkt met politie, justitie, gemeentelijke overheid en buurtwoners. Hierbij is het belangrijk dat jongeren ondanks hun fouten in het verleden steeds opnieuw in staat worden gesteld om (opnieuw) deel te nemen aan de samenleving.

Het beleidskader van de jeugdwerker is de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). Welzijn vervult in de samenleving een functie als sociaal makelaar, waarbij behoeften en vragen van de (jonge) burger steeds weer centraal staan. De jeugdwerker is actief in de Wmo-prestatievelden 1 (civil society) en 2 (jeugd) en is erop gericht een samenleving te bevorderen met goede sociale samenhang en steunstructuur.

De jeugdwerker moet als sociaal makelaar kunnen schakelen tussen de leefwereld van de jeugd en organisaties en instellingen, waaronder in belangrijke mate aanbieders van culturele en sportieve activiteiten en van zorg. De jeugdwerker moet het informele weten te verbinden met het formele.

Jeugdparticipatie in de praktijk

Jeugdparticipatie komt in verschillende programma's van Portes terug.

Jeugd en Ouders aan Zet

De ondersteuning van de jeugdwerkers is erop gericht de zelfstandigheid van de groep in kwestie zo groot mogelijk te maken. Een groep leert dan stap voor stap om meer zelfstandig te opereren. Soms betekent dit dat er andere (jonge) burgers worden gezocht om de groep te versterken met specifieke talenten. Soms is de specifieke kennis van een specialist gewenst. Steeds opnieuw maakt de jeugdwerker een inschatting van de zelfstandigheid van de groep en de noodzaak tot ondersteuning. De jeugdwerkers spelen zo flexibel mogelijk in op de vragen, ideeën en initiatieven van jeugd en hun ouders. Daar waar nodig ondersteunen wij bij het formuleren van plannen en het zoeken naar financiering ervan.

- Kinderen (4-11) worden dicht bij hun eigen school, buurthuis of speeltuin uitgedaagd om mee te denken en te helpen bij de activiteiten. Zij doen dat bijvoorbeeld bij het vakantieprogramma en het organiseren van feesten en evenementen. Soms gebeurt dit in de vorm van een 'kinderdenktank', soms minder gestructureerd omdat er tijdens de activiteiten nieuwe ideeën opborrelen.
- Tieners en jongeren (14-18) worden ondersteund om zo zelfstandig mogelijk activiteiten te organiseren voor zichzelf en voor andere jongeren in de wijk. Ondersteuning richt zich op organisatie, samenwerking, financiering, groepsprocessen en het maximaal benutten van talent. Initiatief en belang van de jongeren staan hierbij voorop. Zij worden serieus genomen en krijgen de mogelijkheid te experimenteren met allerlei vormen van participatie.
- Ouders worden ook gestimuleerd, betrokken en uitgedaagd. De jeugdwerkers ondersteunen initiatieven van ouders om voor of

met hun kinderen activiteiten te organiseren. Daar waar nodig daagt de jeugdwerker ouders uit en stimuleert ze om betrokken te raken.

Talent 4Me2You

Portes heeft een project speciaal voor tieners dat gericht is op het 'ophalen' van jeugdige talenten in de buurt. Met dit project krijgen tieners en jongeren de mogelijkheid om hun eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Met een goed idee kan een groep aankloppen bij de talentmakelaar, al dan niet begeleid door een jeugdwerker die ze kennen uit de speeltuin, van school, het buurthuis of van straat. Initiatief en enthousiasme worden beloond met:

- budget voor een docent met inhoudelijke expertise;
- indien nodig begeleiding door een jeugdwerker;
- ruimte en budget voor materiaal.

Dit is geen gift, maar een krediet. Tieners spreken met de talentmakelaar af hoe ze de gift van de samenleving terugbetalen aan de samenleving. De talentmakelaar beslist of het voorstel van de tieners voor terugbetaling voldoende is en sluit een contract met ze af.

Voorbeelden van projecten:

- Cursus haarverzorging met als tegenprestatie het geven van een workshop.
- DJ-cursus met als tegenprestatie het organiseren van een tienerdisco.
- Cursus graffiti met als tegenprestatie kunstwerken verzorgen op bouwhekken om de buurt te verfraaien.

Dance Factory

Jonge meiden uit de buurt die van dansen houden, worden begeleid om zelfstandig laagdrempelige danslessen te verzorgen in buurthuizen en speeltuinen. Zij geven deze danslessen voor de verschillende leeftijdscategorieën en op wisselende locaties. De seizoensafsluiting is een grote eindshow, waarin iedereen die mee heeft gedaan de kans heeft aan ouders en burens te laten zien wat er bereikt is. De jonge docenten worden geselecteerd op basis van hun motivatie, affiniteit met dans, enthousiasme en kwaliteit. Naast de reguliere lessen die het hele jaar door worden gegeven, verzorgt de Dance Factory ook lessen voor de basisscholen en losse workshops.

De Dance Factory werkt samen met de dansopleiding van het ROC Midden Nederland. Studenten van het ROC lopen als begeleiders stage bij de Dance Factory.

Peerproject

In dit project worden jongeren opgeleid om voorlichting te geven aan hun 'peers' over verslavende middelen. Zij krijgen intensieve training in presentatietechnieken, kennis over verslavende middelen, kennis van hulpinstanties en interviewtechnieken. Daarna ontwikkelen en organiseren de jongeren zelf voorlichtingsbijeenkomsten op scholen, in buurthuizen, bij sportclubs en

alle andere plaatsen waar jongeren samenkomen. De 'peers' krijgen door hun eigen achtergrond gemakkelijk toegang tot andere jongeren. Leeftijdsgenoten blijken ontvankelijker voor de boodschap als deze door 'gelijken' wordt gegeven.

Jeugd in zelforganisatie

Jeugdwerkers van Portes ondersteunen groepen jongeren die 'in eigen beheer' samenkomen. Deze groepen organiseren zelfstandig inloopactiviteiten in buurthuizen en jongerencentra. De intensiteit van de begeleiding hangt af van de specifieke groep. De ene groep kan meer verantwoordelijkheid aan dan de andere. De jeugdwerker houdt hierbij in de gaten dat de groep snel kan veranderen. Als bijvoorbeeld een invloedrijke jongere eruit stapt, kan het evenwicht in en de draagkracht van de groep sterk veranderen. Op zo'n moment maakt hij nieuwe afspraken met de groep.

Stage/opleiding/leer-werktrajecten

Portes biedt jaarlijks honderden tieners en jongeren de mogelijkheid om hun (maatschappelijke) stage vorm te geven op een van de vele locaties in de buurt. Deze stages variëren van korte snuffelstages voor vmbo-leerlingen tot en met afstudeerprojecten voor universitaire studenten.

Jobmatch

Jongeren krijgen hulp bij het zoeken naar een geschikte bijbaan of vakantiebaan en advies hoe ze zich het best kunnen presenteren aan een werkgever. De doelen van dit project zijn:

- Jongeren helpen bij het vinden en krijgen van een bijbaantje of vakantiewerk.
- Jongeren via dit bij- of vakantiebaantje ervaring laten opdoen met het solliciteren en werken, waardoor de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind wordt.
- Het versterken van arbeidscompetenties, waardoor bij een toekomstige arbeidsrelatie het risico op uitval vermindert.
- Vooroordelen bij de werkgevers wegnemen over deze jongeren.

De maatschappelijke opbrengsten

Portes is er, samen met haar opdrachtgevers en partners van overtuigd dat de jeugd moet kunnen opgroeien in een stimulerende omgeving, waarbij ze alle kansen krijgt om volop mee te doen in de maatschappij. Dit voorkomt dat de jeugd later in de problemen raakt en maatschappelijk uitvalt. Juist door goede voorwaarden rondom de jeugd te creëren kan dat voorkomen worden. Belangrijke voorwaarde om te participeren is dat jeugd een 'plek' heeft in de samenleving. Letterlijk de ruimte om te spelen, te sporten, te hangen en te flaneren. En figuurlijk de ruimte om invloed te hebben en de erkenning dat je ideeën en meningen ertoe doen.

Met onze aanpak creëren we samen met de jeugd ruimte in de samenleving om hun eigen activiteiten te realiseren, ze te betrekken bij hun omgeving en ze actief te laten worden in de buurt.

Er zijn al veel jongeren geweest die de activiteiten binnen het welzijnswerk hebben gebruikt als opstap richting een maatschappelijke carrière. Vele jongeren beginnen als 'hulpje' in een speeltuin of buurthuis, om vervolgens vrijwilliger te worden, een opleiding te volgen en terug te keren als stagiair(e).

Verandert er door deze aanpak ook iets in de buurt, in het leven en samenleven van de buurtbewoners? Met de nodige bescheidenheid en voorzichtigheid denken wij door onze aanpak bij te dragen aan positieve veranderingen in de buurt en in het leven van mensen. We leveren in ieder geval een bijdrage aan actief burgerschap, onze aanpak levert zeker extra en meer gevarieerde activiteiten op.

Voor iedere beroepskracht is het prettig om resultaten te kunnen laten zien. In de rapportages die de jeugdwerkers van Portes aan hun opdrachtgever (veelal de gemeente) geven, laten ze de concrete resultaten van het werk zien.

In deze reeks verschijnen brochures over de aanpak en methodiek die Portes volgt bij haar activiteiten:

- Jeugdparticipatie
- Meedoen op Straat
- Sociaal Makelaar
- De beweegmakelaar

Postadres

Portes
Postbus 6045
3503 PA Utrecht

Bezoekadres

Malakkastraat 6
3531 HM Utrecht

Telefoon secretariaat

030 291 71 55
www.portes.nl

Uitgave: ©2010 Portes, Utrecht

Productie: Concern/Schoenmakers

Communicatie-projecten

Grafisch ontwerp: Firmato/Marlies Out

Druk: Bejo druk & print